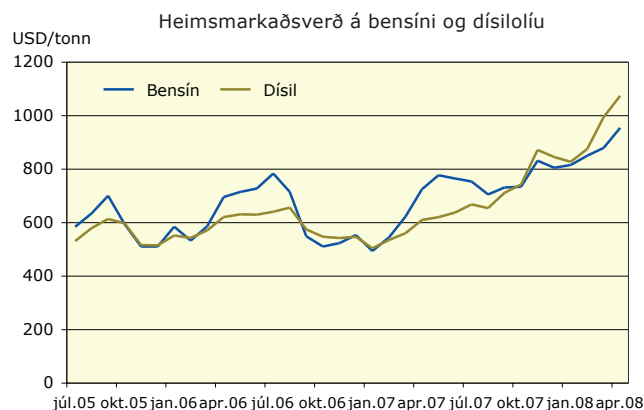

Vefrit fjármálaráðuneytisins

19. júní 2008

Þróun eldsneytisverðs

Í [skýrslu](#) starfshóps fjármálaráðherra um skattlagningu á ökutæki og eldsneyti er m. a. fjallað um heimsmarkaðsverð á eldsneyti. Á myndinni er sýnd þróun heimsmarkaðsverðs á 95 oktana bensíni og dísilolíu frá því skattlagningu dísilolíu var breytt á miðju ári 2005.

Á myndinni má sjá að verðið á bensíni hefur sveiflast meira en á dísilolíu á undanförunum árum. Verð á bensíni hefur mjög sjaldan verið lægra en á dísilolíu. Að meðaltali hefur dísilolíu verið 3,3% lægri í verði á hvert tonn en bensín þrátt fyrir að hún hafi 3,6% meira orkuinnihald. Frá ársbyrjun 2007 hefur verð hennar hækkað meira en bensín. Upp á síðkastið hefur verð á hverju tonni af dísilolíu verið um fjórðungi hærra en á bensíni. Innkaupsverð á eldsneyti til landsins er háð gengi krónunnar gagnvart dollar. Á því tímabili sem þarna er sýnt sveiflaðist gengi krónunnar gagnvart dollar mjög mikið. Krónan stóð hæst í október og nóvember í fyrra, innan við 61 kr/dollar en lægst í júní 2006 tæpar 75 króur. Þótt gengi krónunnar hafi veikt mjög að undanförunu hefur því meðalgildi mánaðar ekki verið náð. Endanlegt söluverð eldsneytis jafnar mjög út sveiflur á innkaupsverði og gengi.

Frá því í fyrrahaust hefur innkaupsverð á hvern lítra af bensíni og dísilolíu hækkað mjög. Í október 2007 var reiknað innkaupsverð á bensíni 33,63 kr/l og 38,22 kr/l á dísilolíu. Fram til apríl í ár hefur innkaupsverðið á bensíni hækkað um næstum 20 kr á lítra, sem er 59%. Innkaupsverð á dísilolíu hefur hækkað um nærri 30 kr á lítra, um 76%. Á sama tíma hefur útsöluverð á bensíni hækkað um 17% en á dísilolíu um 25%. Hlutur olíufélaganna í endanlegu verði hefur því dregist saman að undanförunu. Framlegð olíufélaganna (endanlegt söluverð að frádregnum sköttum og vörugjaldi ásamt reiknuðu innkaupsverði, sem hlutfall af innkaupsverði) af dísilolíu var yfir 60% í október í fyrra en er nú 29%. Framlegð í bensínsölu var 78% en er nú 46%. Olíufélagin virðast þannig ekki hafa fært alla hækkun innkaupsverðsins yfir á neytendur þótt mjög hafi verið kvartað yfir verðinu. Mismunurinn er meiri á dísilolíu en bensíni að þessu leyti.

Teygni skatttekna í heild

Íslenskt atvinnulíf og skattkerfi hefur tekið umtalsverðum breytingum undanfarin ár og gefur það tilefni til að taka til endurskoðunar mat fjármálaráðuneytisins á því hver teygni skatttekna er með tilliti til hagsveiflunnar. Með öðrum orðum hve hratt eru tekjurnar líklegar til að aukast í uppsveiflu og hve mikið geta þær dregist saman í niðursveiflu.

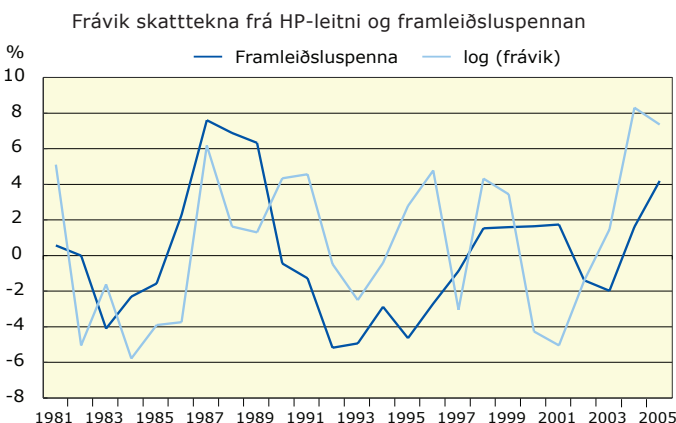
Gott er að byrja á því að skilgreina hagsveifluna en hana má mæla með framleiðslubili (e. output gap), sem er vísinging um það hvort spenna eða slaki einkenni efnahagslífið. Framleiðslubilið er mismunurinn á raunverulegum hagvexti og þeim hagvexti sem metinn er samræmast jafnvægi. Sá jafnvægishagvöxtur er metinn vera nálægt

3% undanfarin ár. Þannig er líklegt að það dragi úr slaka eða að spenna myndist í hagkerfinu ef hagvöxtur er umfram 3%. Að sama skapi ef hagvöxtur er minni er líklegt að spennan minnki eða að slaki myndist í hagkerfinu.

Samsetning skatttekna skiptir einnig miklu máli, en hún hefur tekið örum breytingum undanfarin ár. Þannig hefur hlutfall beinna skatta, þ.á.m. tekjuskatta einstaklinga, tekjuskatta lögaðila, fjármagnstekjuskatta og eignaskatta, vaxið á kostnað óbeinna skatta, þ.á.m. virðisaukaskatta, vörugjalda og margvíslegra annarra skatta. Þá hefur samsetning beinna skatta tekið miklum breytingum. Hlutfall beinna skatta árið 2007 var 50% af heildarskatttekjum samanborið við 38% árið 1997. Aukið hlutfall beinna skatta má ekki síst rekja til mikils vaxtar í skatttekjum af fjármagni í kjölfar skattkerfisbreytinga, einkavæðingar bankakerfisins og aukinna umsvifa í fyrirtækjarekstri. Skatttekjur af fjármagni sem hlutfall af beinum skatttekjum ríkissjóðs hafa þannig aukist úr 4,5% árið 1997 í 15,7% á síðastliðnu ári. Aukið hlutfall beinna skatta og þá sérstaklega aukið hlutfall skatttekna af fjármagni leiðir til meiri teygni heildarskatttekna. Því eru skatttekjur næmari fyrir hagsveiflunni en áður.

Við mat á teygni skatttekna er fylgt aðferðafræði alþjóðastofnana og þá sérstaklega OECD. Hér er aðeins horft til beins mats á teygni heildarskatttekna gagnvart framleiðslubilinu en það má þó í framhjáhlupi minnst á að óbeinir skattar hafa jafnan teygni í kringum 1 á meðan beinir skattar reiknast með teygni yfir 1. Þannig er teygni skatttekna af fjármagni nálægt 2, á meðan teygni tekjuskatts einstaklinga liggur á bilinu 1-1,3.

Á meðfylgjandi mynd má sjá þróun yfir tíma á annars vegar metnu framleiðslubili og hins vegar fráviki skatttekna á hverjum tíma frá metinni langtímaleitni skatttekna. Nokkuð góð fylgni er á milli þessara tveggja tímaraða og á grundvelli þeirra er teygnin metin.

Stikamat fjármálaráðuneytisins á teygni skatttekna er nú 1,18 fyrir skatttekjur hins opinbera og 1,40 fyrir skatttekjur ríkissjóðs eins. Skatttekjur ríkissjóðs eru því samkvæmt þessu mun teygnari en skatttekjur sveitarfélaga og skýrist það af annars vegar af mun meiri skatttekjum af fjármagni og hins vegar stigvaxandi tekjuskatti einstaklinga. M.ö.o. ef hagvöxtur er mikill og framleiðslubilið eykst um 1% þá er líklegt að skatttekjur ríkissjóðs í heild aukist um 1,4%. Ofangreint teygimát í alþjóðlegum samanburði liggur í efri mörkum þess sem OECD og IMF hafa metið fyrir aðildarlönd sín. Teygni skatttekna er hins vegar aðeins metin af alþjóðastofnunum fyrir skatttekjur hins opinbera í heild og liggur stikamat þeirra á bilinu 0,70-1,25. Sjálfvirk sveiflujöfnun ríkisfjármála er því mikil og sveiflujafnandi áhrif ríkisfjármála því mögulega meiri en hjá öðrum þjóðum OECD.

Tekjur ríkissjóðs janúar – apríl		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Skatttekjur og trygg.gjöld	18,1	7,0
Skattar á tekjur og hagnað	22,3	11,1
Eignarskattar	-0,7	-17,8
Skattar á vöru og þjónustu	16,2	3,7
Tryggingagjöld	12,0	4,9
Tekjur alls	19,5	8,0

Gjöld ríkissjóðs janúar – apríl		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Almenn opinber þjónusta	14,9	12,8
Heilbrigðismál	8,6	7,2
Alm.trygg. & velferðarmál	15,4	9,1
Efnahags- og atvinnumál	20,6	4,8
Menntamál	11,3	12,0
Gjöld alls	13,3	10,0

Afkoma ríkissjóðs janúar – apríl		
Milljónir króna	2007	2008
Handbært fé frá rekstri	30.885	28.379
Hreinn lánsfjárfjöfnuður	1.484	26.025
Afborgun lána	-32.024	-804
Brúttó lánsfjárfjöfnuður	-31.864	23.901
Lántökur	46.052	9.701
Breyting á handbæru fé	14.188	33.602

Ýmsar hágtölur		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Verðbólga (maí)	4,7	12,3
Kjarnaverðbólga (maí)	5,7	10,8
Launavísitala (apríl)	9,8	8,2
Heildarvelta (jan.-febr.)	16,2	9,0
Smásöluvelta (jan.-febr.)	4,2	7,3
Atv.leysi, árst.leiðr. (maí)	1,1	1,0